

ความ เป็นมาและความสำคัญของ ปัญหา

ตามปกติแล้วค่านิยมจะเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาท ต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในการแสวงหาสิ่งที่ต้องการ ค่านิยมจะเป็นตัวผลักดันหรือทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ หรืออีกนัยหนึ่งค่านิยมเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมด้วย¹ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย² ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรามักจะพบกับสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราสนใจ ไม่สนใจ หรือเราต้องการ ไม่ต้องการอยู่เสมอ ๆ บางครั้งเราก็เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่าเราต้องการทำสิ่งนั้น ไม่ต้องการทำสิ่งนี้ แล้วเราก็เลือกประพฤติหรือทำตามสิ่งที่เราชอบสิ่งที่เรานิยม³

ในวงการศึกษาค่านิยมได้เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะนักการศึกษาต่างใช้คำนี้จนติดปาก เรื่องของค่านิยมจึงเป็นที่ถกเถียงกันเรื่อยมา บ้างก็ถกเถียงเรื่องความหมายของค่านิยม บ้างก็วิพากษ์วิจารณ์ถึงค่านิยมที่ควรปลูกฝังให้แก่ักเรียน บ้างก็อภิปรายกันถึงวิธีการในการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ จากความสนใจดังกล่าวมานี้ก็พอจะกล่าวได้ว่า ใฝ่

---

¹George G. Thompson, Child Psychology : Growth Trends in Psychological Adjustment 2^d ed. (Boston : Houghton Mifflin Com., 1962), p. 525.

²F.W. Garforth, Values : An Essay Towards Classification, Educational Review, 17 (June 1965), 189 - 197.

³ไพฑูริย์ เกรือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย (พระนคร : โรงพิมพ์เสียงเมืองจงเจริญ, 2513), หน้า 85.

ผู้ใดเห็นถึงความสำคัญของค่านิยมเป็นอันมาก⁴

ความหมายของค่านิยม

นักปรัชญาทั้งหลายเชื่อว่า ค่านิยมของบุคคลใดเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นยึดถือ และวิชาการต่าง ๆ ในปัจจุบันส่วนมากมีรากฐานมาจากวิชาปรัชญา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้นำความรู้เกี่ยวกับค่านิยมไปศึกษาตามแนวในสาขาวิชาของตน ทำให้คำจำกัดความของค่านิยมกว้างขวางออกไป แม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะเห็นว่า คำจำกัดความต่าง ๆ นั้นมีส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนร่วมเหมือนกันอยู่⁵ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ครัทซ์ฟิลด์⁶ (Crutchfield) กล่าวว่า ค่านิยมคือความเชื่อเกี่ยวกับว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือสิ่งที่ดี และสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา หรือสิ่งไม่ดี ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคม และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมยึดถือร่วมกันอย่างกว้างขวาง บุคคลโดยยอมรับค่านิยมใดเป็นของตน ค่านิยมนั้นก็จะเป็นเป้าหมายในชีวิตของบุคคลนั้น

โรเซนเบิร์ก⁷ (Rosenberg) กล่าวว่า ค่านิยมหมายถึง สิ่งที่ถูกคิดทั่วไปสนใจ เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการ เป็นสิ่งที่บุคคลรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ สิ่งที่มีฐานะหรือสิ่งที่พอใจ

⁴ทัศนาศา แชนมณี คร. "กระบวนการหาค่านิยมแท้," วารสารทฤษฎาศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 5, ส.ค.-ก.ย. 2516, หน้า 40.

⁵Warren D. Gribbons and Paul R. Johns, Shift in Adolescents' Vocational Values. The Personnel and Guidance Journal, 44 (1965), 248.

⁶Richard S. Crutchfield, David Kretch and Egerton L. Ballanchey, Individual in Society. (Tokyo: Kongakusha Com., Ltd., 1966), p.102.

⁷M. Rosenberg, Occupations and Values (Glenshee, Illinois: The Free Press, 1957), p. 214.

ฮาร์ดีง⁸ (Harding) ถือว่า ค่านิยมตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึงความ ต้องการและความชอบไม่ชอบ มีการพัฒนาเป็นระบบ และมีระดับแตกต่างกันออกไปในแต่ละ บุคคล เราสามารถถือว่าความชอบก็คือความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล ค่านิยม สามารถแสดงออกโดยความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

โรเกอช⁹ (Rokeach) กล่าวว่า ค่านิยมเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดี หรือเป็นการจัด อันดับของความชอบ ค่านิยมมีทั้ง ค่านิยมและค่านิยม หากเป็นค่านิยมที่ดีว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่ง ที่ต้องการ ถ้าหากเป็นค่านิยมที่ลบ หมายความว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ชอบ

วิลเลียม¹⁰ (William) เชื่อว่าค่านิยม หมายถึงความรู้สึกนิยมชมชอบของมนุษย์ ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น คอชนบทรวม เนียม ประเพณีของสังคม เป็นความรู้สึกพอใจที่จะกระทำตาม จากค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมของบุคคลใดคือสิ่งที่บุคคล นั้นเชื่อว่าดีหรือไม่ดี ถ้าหากเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นเห็นว่าดี เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการ ถือว่าเป็นค่านิยม ค่านิยม และถ้าหากเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นเห็นว่าไม่ดี เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นไม่ต้องการ ก็ถือว่าเป็นค่านิยม ค่านิยม

ชนิดของค่านิยม

ฟินิกซ์¹¹ (Phinix) กล่าวว่า ค่านิยมเกี่ยวข้องกับความชอบและความสามารถในการ แยกความชอบอย่างหนึ่งออกจากอย่างอื่น ๆ วิธีแสดงออกของค่านิยมที่เห็นได้ชัดคือ ความ

⁸D.W.Harding, Social Psychology and Individual Values (New York : Hutchinson's University Library, 1953), p.61.

⁹Milton Rokeach, "A Theory of Organization and Change Within Value-Attitude System," Journal of Social Issue, 24 (January 1968), 13.

¹⁰Robin Murphy William, American Society : A Sociological Interpretation (New York : Alfred A Knopf, Inc., 1951), p.321.

¹¹Phillip H. Phinix, Philosophy of Education (New York : Henry Holt and Company, 1958), p.549.

สนใจ ความปรารถนาของบุคคล เราจะวัดค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นก็ดูได้จากความสนใจและความปรารถนาในสิ่งนั้น พินิกซ์แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ชนิด ดังนี้คือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับปัจจัยสี่ของมนุษย์ อันได้แก่เรื่องของอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เป็นต้น
2. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลเกิด

ความรักและความสัมพันธ์กันในสังคม

3. ค่านิยมทางความจริง (Truth Value) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความจริง ซึ่ง เป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ต้องการความรู้ นักปราชญ์ และนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นคว้าหาภูมิแห่งธรรมชาติ

4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) เช่น ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

5. ค่านิยมทางสุนทรียะ (Esthetic Value) เป็นความซาบซึ้งในความดี และความงามของสิ่งต่าง ๆ

6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความปรารถนา ความสมบูรณ์ของชีวิต รวมทั้งความรักและการบูชาในทางศาสนาด้วย

ส่วนออกพอร์ท¹² (Allport) ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดค่านิยมโดยอาศัยหลักการแบ่งชนิดของค่านิยมจากสแปรงเกอร์ (Spranger) นักปรัชญาชาวเยอรมันซึ่งแบ่งชนิดของค่านิยมไว้ 6 ชนิดคือ

1. ค่านิยมทางวิชาการหรือทฤษฎี (Theoretical Value) ค่านิยมประเภทนี้จะ เป็นแรงจูงใจให้บุคคลต้องการศึกษาหาความรู้
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคล

¹² W.G. Allport, E.P. Vernon and G. Lindzey, Study of Value 3d ed. (Boston : Houghton Mifflin, 1951).

ไปสู่ความมั่งคั่ง

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) จะช่วยให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในประสบการณ์ที่เกิดจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ความสวยงาม เป็นต้น

4. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) ค่านิยมประเภทนี้จะช่วยผลักดันให้บุคคลแสวงหาอำนาจ

5. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) ช่วยให้บุคคลปรารถนาจะนับถือศาสนา จะถือคำสั่งสอนของศาสนาเป็นสรณะอย่างเคร่งครัด

6. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเข้าร่วมสังคม

สำหรับในประเทศไทย มีผู้กล่าวถึงค่านิยมหลายคน เช่น อุกุล วิเชียรเจริญ¹³ กล่าวว่า ค่านิยมของสังคมไทยเป็นค่านิยมที่สืบเนื่องมาจากสภาพของสังคมเกษตร และมีค่านิยมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทย คือ

1. ความรักเป็นอิสระ (Individualism)
2. การนิยมครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family)
3. การเล็งผลปฏิบัติ (Pragmatism)
4. ค่านิยมบทบาทของสตรี (Female Activism)

ค่านิยมทางสังคม (Social Value)

พินิจ¹⁴ กล่าวว่า ค่านิยมทางสังคม เป็นค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลเกิดความรักและความ

¹³ อุกุล วิเชียรเจริญ, "ค่านิยมของสังคมไทย," วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 2, เล่มที่ 1, น.ย.-ค.ค., 2515, หน้า 139 - 140.

¹⁴ Phenix, loc.cit.

สัมพันธ์กันในสังคม

ประกอขกับสังคมกับบุคคลเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ สังคมจะเป็นสังคมได้ก็ต้องมีบุคคลมารวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ เมื่อบุคคลหลาย ๆ คนมาอยู่รวมกันแล้วก็เกิดความสัมพันธ์ติดต่อกันและกัน มีการรวมกันพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ให้เพิ่มพูนเป็นระเบียบแบบแผนผูกพันซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น¹⁵ หรือพูดอีกนัยหนึ่งว่า ความสัมพันธ์กันนี้จะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 2 คน ความสัมพันธ์นี้อาจจะเป็นทางการหรือไม่ก็ได้ ที่สำคัญคือความสัมพันธ์ทางสังคมจะแนบแน่นหรือไม่ขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละบุคคล และของแต่ละกลุ่ม¹⁶ เราอาจตีความหมายค่านิยมทางสังคมว่า คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่แต่ละคนตัดสินว่า เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี โดยเน้นถึงคุณสมบัติของความ เป็นพลเมืองที่ดีของแต่ละคน ความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น และความสัมพันธ์ของผู้อื่นต่อผู้อื่น

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุคคลหนึ่งย่อมมีค่านิยมของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างไปจากค่านิยมของบุคคลอื่นไม่มากนักอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลายประกอบการด้วยกัน เช่น การอบรมในวัยเด็ก ความสัมพันธ์ในครอบครัว พื้นเพทางครอบครัว ประสบการณ์ที่ได้รับ สิ่งแวดล้อม การศึกษาความต้องการและการเรียนรู้ เป็นต้น¹⁷

¹⁵ไพฑูริย์ เกื้อแก้ว, เรื่องเดิม. หน้า 42 - 43.

¹⁶Otto H. Dahlke, Values in Culture and Classroom. (New York: Harper and Brothers Publisher, 1958), p. 214.

¹⁷อำนาจ ทะพิงค์แก กร. "ค่านิยม," เอกสารประกอบคำบรรยายในการอบรมครูใหญ่โรงเรียนปรับปรุงตามโครงการการศึกษาชนบท 2513, หน้า 1 - 2. (อัครสำเนา)

ค่านิยมระหว่างบุคคล (Interpersonal Value)

มีผู้สนใจศึกษาค่านิยมหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับค่านิยมระหว่างบุคคล ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของบุคคล เช่น

อากิโอะ และ กอร์ดอน¹⁸ (Akio and Gordon) ทำการศึกษาและประเมินผล เกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นในเรื่องค่านิยมระหว่างบุคคล โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักศึกษาในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่น จำนวน 763 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 476 คน พร้อมกับเปรียบเทียบในกลุ่มนักศึกษาชาวอเมริกันที่บิกามารคามิฐานะทาง เศรษฐกิจ และการศึกษาที่เหมือนกัน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสำรวจค่านิยมระหว่างบุคคล (Survey of Interpersonal Value) ที่วัดค่านิยมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละคนที่มีต่อคนอื่น และความสัมพันธ์ของคนอื่นที่มีต่อแต่ละบุคคล ค่านิยมเหล่านี้ได้แก่การร่วมมือ (Conformity) การสนับสนุน (Supporting) การสำนึก (Recognition) การเป็นอิสระ (Independence) ความเมตตากรุณา (Benevalence) และความเป็นผู้นำ (Leadership) เครื่องมือที่ใช้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นแล้ว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย มีระดับเฉลี่ยในเรื่องความเป็นอิสระ การสนับสนุน และการร่วมมือกับผู้อื่นสูงกว่านักศึกษาหญิงชาวอเมริกัน แต่มีค่านิยมด้านการสนับสนุน ความสำนึก และความเมตตากรุณาต่ำกว่านักศึกษาหญิงชาวอเมริกัน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างชายพบว่า นักเรียนชายญี่ปุ่นมีค่านิยมด้านความร่วมมือและความเมตตาสูงกว่านักศึกษาชายชาวอเมริกัน แต่มีค่านิยมด้านการสำนึกและความเป็นผู้นำต่ำกว่า นักศึกษาชาวอเมริกัน ส่วนนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นมีค่านิยมด้านการสนับสนุนสูงกว่า

¹⁸Kikuchi Akio and Leonard V. Gordon, "Evaluation and Cross Cultural Application of A Japanese Form of The Survey of Interpersonal Values," Journal of Social Psychology, 69 (1966), 185-195.

นักศึกษายาวชาวอเมริกัน และนักศึกษายาวชาวอเมริกันมีค่านิยมด้านความเป็นอิสระสูงกว่า
นักศึกษายาวชาวญี่ปุ่น

ต่อมา แคคคาร์ และ กอร์ดอน¹⁹ (Kakkar and Gordon) ศึกษาค่านิยม
ระหว่างครูฝึกสอนชาวอินเดีย จำนวน 100 คน และครูฝึกสอนชาวอเมริกัน จำนวน 53
คน โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่าแบบสำรวจค่านิยมระหว่างบุคคล เช่น เกี่ยวกับการศึกษาคั้ง
แรก ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศแล้ว มีความแตกต่างกันอย่าง เชื่อถือ
ได้ กล่าวคือเพศหญิงมีค่านิยมด้านความร่วมมือต่ำกว่าเพศชาย แต่เพศชายมีค่านิยมด้านความ
เป็นอิสระและความเป็นผู้นำสูงกว่าเพศหญิง

เมื่อเปรียบเทียบกับครูฝึกสอนชาวอเมริกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวอินเดียทั้งหมด 2
เพศ มีค่านิยมต่ำกว่าครูฝึกสอนชาวอเมริกัน ในเรื่องของการสนับสนุนและการสำนึก แต่มีค่านิยมในการร่วมมือและความ เมตตาสูงกว่ากลุ่มครูฝึกสอนชาวอเมริกัน

แคคคาร์ และ กอร์ดอน²⁰ (Kakkar and Gordon) ทำการศึกษาค่านิยมต่อไป
อีก โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยและในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ที่เป็นชาวอินเดียและ และนักศึกษายาวชาวอเมริกัน จำนวน 164 คน ที่มีความรู้ระดับการ
ศึกษาและฐานะทาง เศรษฐกิจตกเหมือนกัน โดยใช้แบบสำรวจค่านิยมระหว่างบุคคล

ผลปรากฏว่า ค่านิยมของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นชาว
อินเดียและชาวอเมริกัน กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชาวอินเดีย
มีค่านิยมด้านการสนับสนุนและการสำนึกน้อยกว่า แต่มีค่านิยมด้านความร่วมมือและความเมตตา

---

¹⁹ S.B. Kakkar and Leonard V. Gordon, "The Interpersonal Values of Indian Teacher's Trainers," Journal of Social Psychology, 69(1966), 341 - 342.

²⁰ S.B. Kakkar and Leonard V. Gordon, "A Cross-Cultural Study of Indian and American Interpersonal Value," Journal of Social Psychology, 69 (1966), 339 - 340.

กรุณาถามกว่านักศึกษชาวอเมริกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในวิทยาลัย ชาวอินเดียนแดง มีค่านิยมด้านความเป็นอิสระน้อยกว่านักศึกษชาวอเมริกัน อาจสรุปได้ว่าค่านิยมระหว่างบุคคลมีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและลักษณะภูมิศาสตร์

ค่านิยมในทางวัฒนธรรม มักมีการถ่ายทอดค่านิยมต่างกันออกไป แนวความคิดอันนี้ได้รับการสนับสนุนจากการสังเกตของนักมานุษยวิทยาและการศึกษาของนักจิตวิทยาด้วย²¹

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีและค่านิยมทางสังคม

ชาติ ลัทธิต²² ได้วิจัยในปี 2507 เรื่อง การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2506 จำนวน 291 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาและเทศบาล 24 โรงเรียน และสอบถามความคิดเห็นของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 65 คน และสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์กว้างขวาง 50 คน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณธรรมที่เป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดี 10 ด้าน คือคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ คุณธรรมที่ติดต่อตนเอง ต่อศาสนา ต่อการเรียน ต่อชุมชน ต่อครอบครัว ต่อผู้อื่น ด้านมนุษยธรรม ด้านอำนาจ และคุณธรรมที่มีต่อประเทศชาติ ได้ผลว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างมีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีสอดคล้องกับความคิดเห็นที่ครูและผู้ทรงคุณวุฒิมุ่งหวังให้เด็กปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เด็กกับครูมีความเห็นสอดคล้องกัน ร้อยละ 75.56 ของสถานการทั้งหมด 55 เรื่อง เด็กกับผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน ร้อยละ 73.33 ของจำนวนสถานการทั้งหมด ระหว่างครูและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้อง

²¹Thompson, op.cit., p. 529.

²²ชาติ ลัทธิต "การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีบางประการของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4," (ปริทัศน์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507).

กันร้อยละ 93.34 ของสถานการณทั้งหมด

ต่อมา วัลลภ พุ่มพวง²³ ทำการศึกษาความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของคนไทย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นคนไทยในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ 20-21 ปีเรียนจบ ป.4 แล้ว แต่ไม่ได้ศึกษาต่อเลย จำนวน 100 คน ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 ข้อ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความคิดเห็นไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ความเป็นพลเมืองดีจากหลักสูตรสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวกับค่านิยมในศาสนา ในเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี เรื่องความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย เรื่องที่เข้าใจถูกต้องคือเรื่องการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชยธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย โดยส่วนรวมชายหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

ฮอทาลโดมา และ สกอตต์²⁴ (Hautaluoma and Scott) ศึกษาค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับเวลาที่ถูกกักกันของเยาวชนอายุ 107 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยม 10 ชนิด จำนวน 77 ข้อ เป็นค่านิยมด้านสังคม 17 ข้อ เช่น ค่านิยมด้านความเมตตา ความสัมฤทธิ์ผล ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ เป็นต้น แบบสอบถามจะเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบว่าอยากทำหรือไม่ สำหรับการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนั้น ใช้วิธีสังคมนิติ ซึ่งเป็นการให้เลือกคนที่จะเป็นเพื่อนของตน ผลปรากฏว่าคนที่อยู่ในสถานกักกันนาน ๆ ค่านิยมของเขาจะลดลง เช่น ค่านิยมทางศาสนา ความซื่อสัตย์ แต่ค่านิยมด้านความสัมฤทธิ์ผล ความเมตตา และ

²³วัลลภ พุ่มพวง "การศึกษาความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี," (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

²⁴Jacob E. Hautaluoma and William A. Scott, "Values and Sociometric Choice of Incarcerated Juveniles," Journal of Social Psychology, 91 (1973), 229 - 237.

ความรักก็เพิ่มขึ้น ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมี
แนวโน้มที่จะเลือกเพื่อนร่วมงานเป็นเพื่อนของตน

กัญญา แสงสุชาติ²⁵ ศึกษาค่านิยมทางสังคมระหว่างผู้ใหญ่และหนุ่มสาวใน
ระดับการศึกษาสูงเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส โดยศึกษาผู้ที่เคยเป็นหนุ่มสาวใน
สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กับผู้ที่เป็หนุ่มสาวในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปีสุดท้าย
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2509 จำนวน 365 คน และผู้ใหญ่ที่
เคยเป็นหนุ่มสาวในสงครามโลกครั้งที่สอง จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบ
สอบถามเกี่ยวกับค่านิยม 9 ประเภท คือ ค่านิยมเกี่ยวกับความรัก การพบปะสมาคม
การปฏิบัติของหนุ่มสาว การเลือกคู่ครอง การหมั้น การแต่งงาน การครองเรือน
การมีบุตร และการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 99 ข้อ

ผลปรากฏว่าค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรสที่บุคคลทั้ง 2 รุ่นยึดถือ
อยู่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ค่านิยมความรักของผู้ใหญ่ที่เคยเป็นหนุ่มสาวมาก่อนและหนุ่มสาวในปัจจุบัน ถือ
ว่าความรักเป็นสิ่งสำคัญเหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม

ทั้ง 2 กลุ่มถือว่าการคบหาระหว่างหนุ่มและสาวเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ หญิง
ไม่ควรไปไหนมาไหนกับชายหนุ่มสองต่อสอง โดยเฉพาะเวลาค่ำคืน หนุ่มสาวในปัจจุบัน
ปรารถนาที่จะแสดงความรักสนทนินให้มากกว่าคนรุ่นก่อน หนุ่มสาวต้องการที่จะเลือกคู่
ด้วยตนเอง ซึ่งคิดว่าคู่ครองควรมีคุณธรรม มีการศึกษา สุขภาพอนามัยดี เพศชาย
มีแนวโน้มที่จะมีคู่ครองเกินกว่า 1 คน แต่ไม่ปรารถนาให้หญิงมีคู่เกิน 1 คน

²⁵กัญญา แสงสุชาติ, "ค่านิยมทางสังคมระหว่างผู้ใหญ่และหนุ่มสาวในระดับการ
ศึกษาสูงเกี่ยวกับครอบครัวและการสมรส," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุ-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510).

ค่านิยมเกี่ยวกับอายุของคู่สมรส ชายหนุ่มควรสมรสเมื่ออายุ 30 ปี หรือมากกว่า หญิงควรสมรสก่อนอายุ 25 - 29 ปี รายได้ของหนุ่มสาวเป็นอุปสรรคสำคัญของการแต่งงาน หน้าที่สำคัญของครอบครัวคือการเลี้ยงดูบุตร

นอกจากนี้ ทอมป์สัน²⁶ (Thompson) ทำการศึกษาค่านิยมทางสังคมของเด็กชายหญิงชั้น ป. 6-12 จำนวนพันกว่าคน โดยให้เด็กแสดงรายการพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เพื่อนยกย่อง พบว่ามีพฤติกรรม 10 อย่าง และเป็นค่านิยมทางด้านสังคม คือ ความซื่อสัตย์ ความสุภาพ ความเมตตา ความร่วมมือ การเข้ากับเพื่อนได้ง่าย ไม่เป็นกนโอ้อวด สะอาด ใจดี เข้าสังคมเก่ง และการมีความสามารถด้านกีฬา นอกจากนี้ยังพบอีกว่าค่านิยมทางสังคมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์และความสุภาพมีค่าสูงและสำคัญสำหรับเด็กชั้นประถมปีที่ 6

ระยะทางทางสังคม

โบการ์ตัส²⁷ (Bogardus) เป็นผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับระยะทางทางสังคม เป็นการศึกษาความรู้สึกที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ว่าปรารถนามีความสัมพันธ์ด้วย อยากทำงานร่วมกันหรือไม่ อยากเป็นเพื่อนและเพื่อนบ้านหรือไม่ ฯลฯ

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมหลายคนดังตัวอย่างต่อไปนี้

โบการ์ตัส²⁸ ทำการศึกษาระยะทางทางสังคมกับคนอเมริกัน พบว่า คน

²⁶Thompson, op.cit., p.536.

²⁷Harry C. Triandis and Leigh M. Triandis, "Some Studies of Social Distance," Reading in Attitude Theory and Measurement, Edited by Master Fishbein, (New York: John Wiley & Son Inc., 1967), pp. 199 - 206.

²⁸Ibid.

อเมริกันผิวขาวมีระยะทางทางสังคมต่อคนอังกฤษ แคนาเดียน และยุโรปทางเหนือไกล
มาก แต่ระยะทางทางสังคมต่อคนยุโรปตอนใต้ เช่น อิตาลี และกรีก ไกลมาก

โฮแมนส์²⁹ (Homans) เป็นนักจิตวิทยาสังคมที่กล่าวว่าคนที่มีความสัมพันธ์
หรือใกล้ชิดกับผู้อื่นแล้ว จะทำให้ชอบคนคนนั้นมากกว่าผู้อื่น ดังเช่นการศึกษาของ
บราวน์³⁰ ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนฝึกหัดครูในจอร์แดน และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
ฮิบรู ของอิสราเอล จำนวน 234 คน โดยวัดทัศนคติที่มีต่อเชื้อชาติอื่น ๆ 30 ชาติ ใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือถามทัศนคติ มีสมมติฐานว่าระยะทางทางสังคมระหว่าง
อิสราเอลและจอร์แดนจะไกลมาก และสำหรับกลุ่มที่ไม่เคยรู้จักกัน จะมีระยะทางทาง
สังคมทางไกลมากด้วย ผลการศึกษาปรากฏว่า ระยะทางทางสังคมของอิสราเอลและ
จอร์แดนไกลมาก นักเรียนจอร์แดนโดยเฉลี่ยแล้วมีความเห็นว่าจะเลือกคนอิสราเอล
เป็นกลุ่มสุดท้าย ส่วนนักศึกษอิสราเอลจะเลือกคนไซเรียนเป็นกลุ่มสุดท้าย รองขึ้นมา
คืออียิปต์และจอร์แดน ตามลำดับ คนจอร์แดนจะไม่ยอมรับคนอเมริกันผิวขาว แต่ตรง
กันข้าม คนอเมริกันกลายเป็นกลุ่มที่คนอิสราเอลนิยมชมชอบมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้
สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าวข้างตนด้วย

นอกจากนี้ บราวน์³¹ (Brown) เคยศึกษาระยะทางทางสังคมกับนักศึกษา
เอธิโอเปีย จำนวน 368 คน โดยให้นักศึกษาตัดสินเชื้อชาติต่าง ๆ 31 เชื้อชาติ เช่น
นีโกร สวีเดน ฝรั่งเศส ฯลฯ ว่าจะยอมรับเป็นเพื่อน แต่งงานด้วย ฯลฯ หรือไม่

²⁹Deutsch and Krauss, Theories in Social Psychology. (New York : Basic Books, Inc., 1965), p. 110.

³⁰Robert L. Brown, "Social Distance : Jordanian and Israeli Students, 1968," Sociology and Social Research, 53 (April 1969), 344 - 360.

³¹Robert L. Brown, "Social Distance and The Ethiopian Students," Sociology and Social Research, 53 (April 1967), 101-114.

ผลปรากฏว่านักศึกษาชอบคนเอเชียเเป้มมากที่สุด และชอบน้อยที่สุดคือคนตุรกี นอกจากนี้ยังพบอีกว่านักศึกษาหญิงมีระยะทางทางสังคมไกลคนตุรกีมากกว่าผู้ชาย และบรวามีความรู้สึกว่านักศึกษาเอเชียเเป้มไม่ค่อยเต็มใจที่จะตัดสินกลุ่มที่เขาไม่ได้ติดต่อกับ หรือกลุ่มที่เขาไม่รู้จัก

สำหรับในเมืองไทย มีผู้ศึกษาโดยใช้เครื่องมือที่อาศัยหลักเกี่ยวกับระยะทางทางสังคมของโบการด์ คือ โคกิล³² (Cowgill) ทำการศึกษาระยะทางทางสังคมในประเทศไทย โดยศึกษากับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีภูมิลำเนาจากทุกภาคของประเทศไทย เรียนวิชาสังคมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ คริสเตียนและมุสลิม จำนวน 242 คน แบบสอบถามเป็นแบบการวัดระยะทางทางสังคม ใ้กลุ่มตัวอย่างแสดงความรู้สึกต่อคน 28 กลุ่ม เช่น คนญี่ปุ่น อังกฤษ อเมริกัน จีน ชาวเขา ยิว และเขมร ฯลฯ รวมทั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ คริสเตียน และมุสลิมด้วย

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีระยะทางทางสังคมใกล้กับคนจีน อเมริกัน อังกฤษ และญี่ปุ่นมาก แต่มีความเป็นมิตรกับคนเขมร ยิว รัสเซีย อินเดีย และชาวเขาน้อย และนักศึกษายอมรับคนที่นับถือศาสนาพุทธ

ชาวเขา

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาหลายคน ทั้งนี้เพราะชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่น่าสนใจ และก่อให้เกิดปัญหาหลายด้าน ตัวอย่างเช่น ปัญหาการค้าเงษตร และปัญหาคานสังคมการเมือง ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาเท่าที่ทราบคือ

---

³² Donald O. Cowgill, "Social Distance in Thailand," Sociology and Social Research, 52 (July 1968), 363 - 376.

ยัง³³ (Young) ได้ทำการศึกษาเรื่องชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในภาคเหนือของไทย โดยทำการศึกษาแบบสังเกต สัมภาษณ์ และเข้าไปคลุกคลีกับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น เผ่าอ๋ก้อ มูเซอร์ แมว เย่า ถิ่น และกะเหรี่ยง เป็นต้น โดยศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ โครงสร้างทางสังคม ภาวะเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขาและเผ่าอื่น ๆ ยังรายงานว่าชาวเขามางเผ่า เช่น เผ่าอ๋ก้อ ไม่เป็นมิตรกับคนทั่วไป เพราะเชื่อว่าคนที่มาจากที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพื้นราบ มักจะนำสิ่งที่ไม่ดี เช่น ไข้ร้ายต่าง ๆ มาสู่ญาติพี่น้องของตนและจะติดต่อกับคนภายนอก ก็เพื่อการค้าเงินเท่านั้น สำหรับค่านิยมในการแต่งงานนั้น ชายอ๋ก้อสามารถมีภรรยาได้หลายคน ภรรยาทำงานหนักกว่าสามี เช่นการทำงานในไร่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรับผิดชอบงานบ้านอีกด้วย

ส่วนเผ่าแมว เย่า และกะเหรี่ยง มีลักษณะผิดจากเผ่าอ๋ก้อ คือ มีการติดต่อกับคนอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป โดยมากเป็นการติดต่อเกี่ยวกับการค้าขายกับคนพื้นราบ และคนเผ่าอื่น รวมทั้งมีการติดต่อกับทางราชการด้วย สำหรับค่านิยมในการแต่งงานยังยกตัวอย่างเผ่าแมวว่าชายแมวนิยมการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนได้ ยังให้ความเห็นว่าเพราะชายแมวดูว่าการแต่งงานคือการหาแรงงานมาเพิ่มเติม และถือว่าภรรยาเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของสามี การหย่าร้างไม่เป็นที่ยอมรับของชาวเขา แต่เผ่าแมวนั้นถ้าหากฝ่ายชายไม่พอใจสามารถหย่าร้างและชายภรรยาได้ แต่หากฝ่ายหญิงไม่พอใจไม่สามารถที่จะหย่าร้างได้ เนื่องจากฝ่ายหญิงเมื่อหย่าร้างกับสามีแล้วจะกลับมาอยู่ในครอบครัวของบิดามารดาเดิมไม่ได้ ทั้งนี้เพราะชาวแมวมองมีความเชื่อในเรื่องผีมากถือว่าเมื่อหญิงแต่งงานไปแล้วก็จะไปถือผีใหม่ตามสามี ถ้ากลับมาอยู่บ้านเดิม มีบ้านเดิม

002407

³³ Oliver Gordon Young, The Hilltribes of Northern Thailand : A Socio-Ethnological Report (Bangkok : The Government of Thailand and The Cooperation of The United States Operations Mission to Thailand, 1961).

จะโกรธมาก ถ้าหากมีการหย่าร้างก็จะพยายามแต่งงานใหม่โดยเร็วที่สุด เฒ่าแม่วัยของคนที่มีการหย่ามาก ๆ ถือว่าเป็นผู้ที่พื้นฐานดี มีชื่อเสียง

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสมาชิกนั้น ชาวเขานับถือผู้มีอาวุโสมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ กล่าวคือ ลูกหลานของเคารพเชื่อฟังผู้เฒ่าและบิดามารดา ภรรยาต้องเชื่อฟังสามีและเคารพบิดามารดาของสามีด้วย เด็ก ๆ ต้องอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ เวลาจะทำอะไรต้องมีการบอกกล่าวผู้ใหญ่ก่อน สมาชิกในครอบครัวจะให้ความร่วมมือกันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและศาสนาเป็นอย่างดี

รายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทยของกรมประชาสงเคราะห์³⁴ ได้รายงานว่าฐานะทางเศรษฐกิจของชาวเขาส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำไร่ฝิ่น นอกจากนี้มีการทำไร่ข้าว ข้าวโพด และเป็นการทำไร่เลื่อนลอย ส่วนลักษณะทางสังคมนั้น มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเผ่าพันธุ์และหมู่บ้าน มีการจัดแบ่งหน้าที่ในทางปกครองและทางศาสนา ทั้งมีการเอาใจใส่ให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันในสังคม ครอบครัว หมู่บ้านและเผ่าเป็นแหล่งให้การศึกษาที่ทำให้เด็กผูกพันอยู่กับสภาพของสังคมที่เขาอยู่ร่วมกัน การกระทำใด ๆ ของเขามีระบบความเชื่อที่ยึดมั่นว่าดีงามอยู่เบื้องหลัง มีความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นสิ่งค้ำจุนสถาบันทางสังคมของชาวเขา ส่วนใหญ่แล้วชาวเขาจะแต่งงานกับคนเผ่าเดียวกัน

การประกอบกันเป็นครอบครัวของชาวเขา กล่าวได้ว่ามีอยู่ 2 แบบ คือ แบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวผสม ครอบครัวทั้งสองแบบนี้อาจจะเป็นรูปสามีภรรยา

³⁴กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, การสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี 2509).

คนเดี่ยว หรือสามีภรรยาหลายคนก็ได้ ครอบครัวเดี่ยวแบบสามีเดี่ยวภรรยาเดี่ยว ปฏิบัติในพหุภุมุเซอ ส่วนแม่ เย่า ลีซอ มีจำนวนไม่น้อยที่ผู้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน การมีภรรยาหลายคนต้องแล้วแต่ฐานะ เพราะการมีภรรยาแต่ละคนนั้น ผู้ชายจะต้องเสียเงินเป็นค่าตัวของผู้หญิงเป็นจำนวนมากพอควร คือประมาณ 1000-3000 บาทต่อคน แต่ก็เป็นรายได้แรงงานเพิ่มขึ้นอีก ส่วนครอบครัวผสมนั้นเป็นแบบหลายครอบครัวอยู่ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยครอบครัวของพ่อแม่และบุตรที่ยังไม่แต่งงาน กับครอบครัวของบรรดาบุตรชายที่แต่งงานแล้ว บุตรสาวที่แต่งงานแล้วจะต้องไปอยู่กับครอบครัวของพ่อแม่ฝ่ายชาย ภายในบ้านหัวหน้าครอบครัวมีตำแหน่งสูงสุดในการตัดสินใจ ตกกลงใจในเรื่องใด ๆ

ความผูกพันในครอบครัวและความกตัญญูต่อบิดามารดาในสังคมของชาวเขาทุกเผ่าเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นมาก ครอบครัวมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา การผลิต พิธีทางศาสนาและการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ชาวเขายังมีความผูกพันกันในเผ่าเดียวกัน มีการติดต่อสมาคมอยู่ในกลุ่มญาติพี่น้อง ที่สืบสายมาในหมู่เดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้ากับชาวเขา พ่อค้าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชาวเขา พ่อค้าเหล่านี้มักเป็นพ่อค้าฮ่อและพื้นเมือง ซึ่งเป็นตัวประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการนำเอาความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมาสู่ชีวิตของชาวเขา และชาวเขามีการติดต่อกับพ่อค้าตลอดเวลา

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขากับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ยังมีอยู่น้อย การติดต่อกันมักมีลักษณะเป็นครั้งคราวและยิ่งไปกว่านั้นการห้ามปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอยนับเป็นอุปสรรคในความสัมพันธ์ที่ดีด้วย

นอกจากนี้ ภัคดี ชมภูมิ่ง³⁵ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันผู้นำและการ

³⁵ภัคดี ชมภูมิ่ง, "ชาวเขาสถาบันผู้นำและการปกครองตัวเองของชาวเขาเผ่าแม้ว," (วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2510).

ปกครองตัวเองของชาวเขาเผ่าแม้ว เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีแม้ว บ้านขุนสถาน อำเภอ น่าน จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการศึกษาแบบการสังเกต และคลุกคลีกับชาวเขาใน หมู่บ้านด้วยตนเอง จากการศึกษาเป็นการศึกษาที่กล่าวถึงความเป็นมาของชาวเขา เผ่าแม้วบ้านขุนสถาน สภาพภูมิศาสตร์ การปกครองตนเองของแม้ว ผลการศึกษารายงานว่า แม้วบ้านขุนสถานเป็นแม้วคำ ประกอบอาชีพค้าขาย การเกษตร พืชที่ปลูกมากคือข้าว รองลงมาคือ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และพืชผักต่าง ๆ สำหรับดินไม่อาจทราบว่ามี การ ลักลอบปลูกกันเป็นจำนวนมากหรือไม่ มีการเชื่อเรื่องผีสง เทวดา และยึดมั่นต่อจารีต ประเพณี

สำหรับความสัมพันธ์ในสังคมแม้ว สมาชิกภายในเผ่ามีความผูกพันกันแน่นแฟ้น มากและเชื่อว่าคนในเผ่าเดียวกันเป็นญาติกันทุกคน ทุกคนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนเห็นว่าประโยชน์ของส่วนรวมสำคัญกว่าประโยชน์ของส่วนตัว สังคมแม้วเป็นสังคม ที่เคารพในระบบอาวุโส มีความผูกพันระหว่างคนในตระกูลเดียวกันอย่างเหนียวแน่น แม้วบ้านขุนสถานนี้แทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีการติดต่อกับชาวเขาเผ่าอื่นเลย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะระยะทางไกลก็ได้ ด้านความสัมพันธ์กับคนพื้นราบนั้นเป็นไปในรูปของการติดต่อกับ ค้าขาย การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางราชการมีน้อย ส่วนแนวความคิดเรื่องการสมรส ถือว่าชายจะมีภรรยาพร้อมกันกี่คนก็ได้ ส่วนหญิงจะมีสามีพร้อมกันหลายคนไม่ได้ และหญิง ชายตระกูลเดียวกันจะสมรสกันไม่ได้ ผู้ชายแม้วถือว่าการสมรสคือการหาแรงงานมา เพิ่มเติมหรือช่วยแบ่งเบาภาระงานเป็นสำคัญ

จากการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ และรายงานการศึกษาเกี่ยวกับ ชาวเขาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค่านิยมทางสังคมของนักเรียนชาวเขาใน จังหวัดเชียงราย น่าน และตาก ทั้งนี้เพราะค่านิยมจะช่วยบ่งให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิด ของบุคคล ประกอบกับชาวเขาเป็นกลุ่มที่มีผู้สนใจมาก การวิจัยครั้งนี้อาจมีประโยชน์ สำหรับผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชาวเขา เช่น เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ กอง อำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ กรมสามัญศึกษา ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยัง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องราวของชาวเขาและเพื่อเป็นแนว ทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ก. ความมุ่งหมายทั่วไป

การวิจัยนี้ต้องการจะศึกษาค่านิยมทางสังคมของนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนบ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน เพื่อศึกษาค่านิยมด้านสังคมที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้อื่น ความสัมพันธ์ของคนอื่นกับคนอื่นด้วย

ข. ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางด้านความเป็นพลเมืองดี ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสัมพันธ์ของคนอื่นกับคนอื่น ของนักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว เย้า ลีซอ กะเหรี่ยง และเผ่าอื่น ๆ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระยะทางทางสังคม (Social Distance) ของนักเรียนแต่ละเผ่าที่มีต่อผู้ที่ เป็นพลเมืองดี นักเรียนที่ดี ลูกที่ดี ผู้มีความประพฤติไม่ดี เพื่อนบ้าน บิณฑูร ครู พ่อค้า และตำรวจตระเวนชายแดน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะค่านิยมทางด้านสังคม คือค่านิยมในการเป็นพลเมืองดีของตน ค่านิยมในความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น และค่านิยมในความสัมพันธ์ของผู้อื่นต่อผู้อื่นเท่านั้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมตอนปลายของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนบ้านป่ากลาง อำเภอป่า จังหวัดน่าน จำนวน 178 คน

ข้อสมมุติเบื้องต้น

1. แบบสอบถามค่านิยมที่ใช้ในกา ารวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สามารถบอกค่านิยมทางสังคมของนักเรียนชาวเขาได้
2. นักเรียนชาวเขาทุกคนมีค่านิยมทางสังคมประจำตัวอยู่แล้ว
3. ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติใด ๆ

ความจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรเป็น เพียงนักเรียนชาวเขาที่มาศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น
2. แบบสอบถามที่ใช้ เป็น เครื่องมือในการวิจัย ใช้สอบถามเฉพาะค่านิยมทางสังคม ที่ต้องการจะศึกษาดังกล่าวข้างต้น เท่านั้น

สมมุติฐาน

1. มีความแตกต่าง ระหว่างค่านิยมทางสังคมระหว่างนักเรียนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ คือระหว่างเผ่าแม้ว เย้า ลีซอ กะเหรี่ยง และเผ่าอื่น ๆ
2. นักเรียนชาวเขาแต่ละเผ่าจะมีระยะทางทางสังคมต่อผู้ที่เป็นพลเมืองคือนักเรียนที่ตี ลูกที่ตี ผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี เพื่อนบ้าน บิดา ครู พ่อค้า และตำรวจ ครอบคลุมชายแดน ต่างกัน
3. ระยะทางทางสังคมของนักเรียนชาวเขาแต่ละเผ่าที่มีความประพฤติดี ย่อมใกล้เคียงกว่าบุคคลอื่น

คำจำกัดความ

ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวกับว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือสิ่งที่ดี และ

สิ่งใดที่เป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาหรือสิ่งไม่ดี³⁶

สังคัม หมายถึง การอยู่ร่วมกันหรือความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคัม อันประกอบ
 กวดยตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น และความสัมพันธ์ของผู้อื่น
 ต่อผู้อื่น³⁷

คานิยมทางสังคัม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แต่ละคนตัดสินว่าเป็นสิ่ง
 ที่ดีหรือไม่ดี โดยเน้นถึงคุณสมบัติของพลเมืองดีของแต่ละคน ความ
 สัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น และความสัมพันธ์ของผู้อื่นกับผู้อื่น

การเป็นพลเมืองดี หมายถึง การมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในสังคัม
 ที่เกี่ยวกับการตรงต่อเวลาและหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ
 ความเมตตา ความอดสาหะ ความกล้าหาญ การมีชัยศักดิ์ การมีน้ำใจ
 นักกีฬา การหลีกเลี่ยงขมามุข การต่อประโยชน์ส่วนรวม
 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การช่วยเหลือกิจกรรมและเชิษฐ
 ชื่อเสียงของโรงเรียน และการเคารพเชื่อฟังครู

ระยะทางทางสังคัม หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือชนกลุ่มใด
 กลุ่มหนึ่งว่าอยากมีความสัมพันธ์ควมมากน้อยเพียงใด เช่น อยากเป็น
 เพื่อนควมมากน้อยเพียงใด

³⁶Crutchfield, op.cit., p. 102.

³⁷Dahlke, op.cit., p. 215.